

به نام خدا

**ارزیابی عملکرد ماه (۸۵) قانون برنامه ششم توسعه
(موضوع سهم واریزی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان)**

مقدمه

با تصویب تبصره «۶۳» قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران توسط مجلس شورای اسلامی، مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان در تاریخ ۱۳۷۴/۳/۷ در اجرای طی تصویبنامه شماره ۱۳۵۹/ت-۱۴۹۵۶-هـ مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۱ هیئت وزیران، تأسیس و در اداره ثبت شرکت‌ها، ثبت گردید و تا به امروز طی قانون برنامه سوم توسعه (ماده ۱۴۷)، برنامه چهارم توسعه (ماده ۵۳) و قانون برنامه ششم توسعه (ماده ۸۵) نیز استقرار یافته است. مهم‌ترین منابع مالی این مؤسسه از طریق واریزی ماهیانه حداکثر معادل پنج درصد حقوق و مزایای مستمر فرهنگیان عضو صندوق و کمک دولت معادل واریزی فرهنگیان عضو صندوق است. این گزارش به ارزیابی عملکرد همین موضوع در طول سال‌های اجرای قانون برنامه ششم می‌پردازد:

بررسی موضوع

برای بررسی عملکرد واریزی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان، ابتدا به بررسی متن ماده (۸۵) قانون برنامه ششم و دلالت‌های برآمده از آن پرداخته می‌شود سپس عملکرد دولت در این خصوص بررسی می‌شوند.

متن ماده (۸۵) قانون برنامه ششم توسعه: کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت صندوق ذخیره فرهنگیان را پذیرفته‌اند و یا خواهند پذیرفت باید ماهیانه درصدی از حقوق و مزایای خود را تا پنج درصد (۵٪) به حساب صندوق واریز کنند و دولت نیز موظف است همه‌ساله معادل سهم واریزی اعضا به حساب صندوق ذخیره فرهنگیان را به‌طور کامل در ردیف اعتباری خاص در بودجه سنواری منظور و پرداخت نماید.

متن ماده قانونی فوق به‌صورت روشن و واضح دال بر این است که دولت موظف است سالیانه معادل واریزی فرهنگیان به صندوق ذخیره فرهنگیان را در قالب ردیف اعتباری خاصی در بودجه سنواری منظور و به حساب این صندوق واریز نماید. بررسی قوانین بودجه سنواری سال‌های قانون برنامه ششم توسعه نیز نشان می‌دهد که همواره در این قوانین، ردیف اعتباری خاصی با عنوان کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان به تصویب رسیده است:

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی و فرهنگی
دفتر مطالعات
فرهنگی و آموزش

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۸۰۱۳

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱۰/۲۹

جدول ۱. ردیف های اعتباری کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان در قوانین بودجه سنواتی طی قانون برنامه ششم^۱

سال	ردیف مصوب	سال	ردیف مصوب
۱۳۹۶	ردیف ۱۲۶-۵۵۰۰۰۰: صندوق ذخیره فرهنگیان جهت تأمین سهم دولت: ۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال	۱۳۹۹	ردیف ۱۲۷۵۴۱: کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان: ۵۹۸,۵۰۰ میلیون ریال
۱۳۹۷	ردیف ۹-۱۲۷۵۰۰: کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان: ۶۳۰,۰۰۰ میلیون ریال	۱۴۰۰	ردیف ۱۲۷۵۴۱: کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان پس از تصویب اساسنامه: ۵۹۸,۵۰۰ میلیون ریال
۱۳۹۸	ردیف ۱۲۷۵۴۱: کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان: ۶۳۰,۰۰۰ میلیون ریال	-	-

بررسی جدول بالا نشان می‌دهد که سهم واریزی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان افزون بر تکلیف ماده (۸۵) قانون برنامه ششم توسعه، در قوانین بودجه سنواتی نیز به تصویب رسیده و این واریزی بر دولت تکلیف شده است. اگرچه عدد مصوب در قوانین بودجه به نسبت میزان واریزی فرهنگیان بسیار ناچیز است در حالی که براساس ماده (۸۵) قانون برنامه ششم، سهم واریزی دولت باید معادل سهم واریزی فرهنگیان باشد. شرح این موضوع در جدول ذیل آمده است؛

جدول ۲. مقایسه واریزی اعضاء و سهم مصوب واریزی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان (میلیون ریال)

ردیف	سال‌های قانون برنامه	واریزی اعضاء به صندوق	سهم واریزی دولت (مصوب)	ایفاء تعهدات دولت	مانده بدهی دولت	نسبت واریزی دولت با واریزی اعضاء
۱	۱۳۹۶	۲,۶۲۶,۱۱۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۶۲۶,۱۱۲	.	۱۰۰
۲	۱۳۹۷	۳,۱۱۰,۸۱۷	۶۳۰,۰۰۰	۹۸۵,۳۹۵	۲,۱۲۵,۴۲۲	۳۱/۷
۳	۱۳۹۸	۴,۶۲۲,۷۳۳	۶۳۰,۰۰۰	.	۴,۶۲۲,۷۳۳	.
۴	۱۳۹۹	۹,۷۰۸,۰۸۲	۵۹۸,۵۰۰	.	۹,۷۰۸,۰۸۲	.
جمع کل		۲۰,۰۶۷,۷۴۴	۲,۸۵۸,۵۰۰	۳,۶۱۱,۵۰۷	۱۶,۴۶۵,۲۳۷	۱۸

مآخذ: اطلاعات بودجه سنواتی کل کشور، مکاتبه شماره ۵۷/۹۱۳۵۶ مورخ ۱۴۰۱/۶/۲۱ مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت با وزارت آموزش و پرورش، مکاتبه شماره ۹/۱۵۳۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۲ صندوق ذخیره فرهنگیان با وزارت آموزش و پرورش.

براساس جدول ۲ میزان واریزی اعضای صندوق در طی سال‌های قانون برنامه ششم (تا سال ۱۳۹۹) برابر با ۲۰,۰۶۷,۷۴۴ میلیون ریال است، اما مجموع سهم تکلیفی دولت براساس قوانین بودجه سالیانه در بازه پنج‌ساله برنامه ششم برابر با ۲,۸۵۸,۵۰۰ است که معادل ۱۴/۲ درصد از میزان واریزی فرهنگیان عضو صندوق ذخیره است. به بیان دیگر معادل ۸۵/۸ درصد از واریزی فرهنگیان در قوانین بودجه سنواتی به‌عنوان تکلیف دولت به تصویب نرسیده و نادیده گرفته شده است.

همان‌طور که گذشت براساس ماده (۸۵) قانون برنامه ششم توسعه دولت باید معادل ۱۰۰ درصد واریزی فرهنگیان را به حساب صندوق واریز نماید، اما متأسفانه تا پایان سال ۱۳۹۹ فقط ۲,۸۵۸,۵۰۰ میلیون ریال یعنی معادل ۱۸ درصد از بدهی خود به صندوق را واریز کرده است. روند تأدیه تعهدات دولت نسبت به صندوق از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹ کاهشی است، به‌نحوی که این عدد در سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۰۰ درصد و سال ۱۳۹۷ برابر ۳۱/۷ درصد بوده که در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به صفر رسیده است.

درخصوص تعیین میزان بدهی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان، هم سازمان برنامه و بودجه کشور در گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ به عدم تأدیه بدهی دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان اشاره کرده است و علت آن را محدودیت‌های منابع مالی دولت عنوان کرده است در حالی که در همین گزارش‌ها به میزان واریزی اعضای صندوق به‌صورت دقیق

۱. قوانین بودجه کل کشور، سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹.

پرداخته است.^۱ هم اینکه مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی دولت و روابط مالی دولت در مکاتبه شماره ۵۷/۹۱۳۵۶ مورخ ۱۴۰۰/۶/۲۱ با وزارت آموزش و پرورش بر این موضوع صحه گذاشته است.

شایان ذکر است که در قوانین بودجه سنواتی ردیف متفرقه‌ای با عنوان پرداخت مطالبات صندوق ذخیره فرهنگیان با موضوع تأدیه بدهی‌های معوق دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان وجود داشته است، اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ این ردیف وجود ندارد.

جمع‌بندی

با وجود تکلیف قانونی دولت به پرداخت معادل واریزی اعضای صندوق ذخیره فرهنگیان به آن صندوق در ردیف اعتباری خاصی در قالب بودجه سنواتی، اما از یک سو فقط معادل ۱۴/۲ درصد از مجموع واریزی فرهنگیان در سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۹ در بودجه‌های سنواتی به تصویب رسیده است و از سوی دیگر دولت تنها معادل ۱۸ درصد از مجموع واریزی فرهنگیان را طی بازه چهارساله مذکور به حساب صندوق واریز کرده است.

بخشی از این مطالبات معوق مربوط به اعضای شاغل هستند، اما نکته قابل تأمل این است که بر اساس مکاتبه صندوق ذخیره فرهنگیان با وزارت آموزش و پرورش به شماره ۹/۲۴۲۹/ص مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۳ از مهرماه ۱۳۹۴ تا مهرماه ۱۴۰۰ تعداد ۱۴۰،۱۸۳ نفر عضو صندوق ذخیره فرهنگیان بازنشسته شده‌اند که به علت عدم تأدیه بدهی دولت به این صندوق، جمعاً به میزان ۵،۱۰۰،۵۰۵ میلیارد ریال مطالبات معوق دارند. عدم واریز سهم دولت به حساب صندوق ذخیره فرهنگیان در حالی است که سایر کارکنان دولت به موجب بند «ب» ماده (۱) قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۶/۱۱/۲۶ به صورت ماهیانه از معادل ۱۰۰ درصد واریزی خود به عنوان سهم دولت برخوردار می‌شوند.

علی‌رغم مشکلات و چالش‌های صندوق ذخیره فرهنگیان در ابعاد مدیریت، نظارت، ماهیت حقوقی، جایگاه فرهنگیان در اداره و نظارت بر آن، عدم واریز سهم دولت از یک سو سبب شده است که بازنشستگان وزارت آموزش و پرورش از دریافت سهم‌الشرکه دولت و سود حاصل از سرمایه‌گذاری آن محروم شوند و از سوی دیگر صندوق ذخیره فرهنگیان فرصت سرمایه‌گذاری از قبل این منابع مالی را از دست بدهد. از همین رو می‌توان با تهاثر بدهی‌های صندوق و شرکت‌های زیرمجموعه آن به دولت، به تأدیه بخشی از مطالبات صندوق از دولت با اولویت پرداخت مطالبات اعضای بازنشسته صندوق اقدام کرد.

۱. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جلد سوم، حوزه بخشی (۲)، سازمان برنامه و بودجه کشور، سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.